

Отже, на засадах компетентісного підходу нами розроблено систему методів формування компетентності зі здорового життя учнів основної школи на уроках трудового навчання, спрямованих на навчання школярів розумінню особливостей безпечної організації життєвого середовища для власного здоров'я: метод П. Іванова «Заняття на свіжому повітрі», ігри, ігротерапія та кольоротерапія.

Список використаних джерел

1. Давиденко О. М. Використання ігор на уроках трудового навчання. URL: <https://pirschool6.klasna.com/uk/site/davidenko-om.html> (дата звернення: 01.09.2023).
2. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 15.08.2023).
3. Коберник О.М. Компетентнісний підхід в технологічній освіті. *Проблеми трудової і професійної підготовки*: зб. наук. пр. Слов'янськ: СДПУ, 2008. Вип. 12. С. 9–16.
4. Система оздоровлення Порфи́рія Іванова «Детка». URL: http://kzdnz75ktkmr.blogspot.com/p/blog-page_558.html (дата звернення: 01.09.2023).
5. Трудове навчання. 5-9 класи: практ. посібник для вчителів / С. М. Дятленко, Р. М. Лещук, О. Ю. Медвідь; упоряд. С. М. Дятленко; за заг. ред. А. І. Терещука. Харків: Ранок, 2017. 128 с.

ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧИХ ЗНАТЬ В УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ «ТЕХНОЛОГІЯ ПОБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМООБСЛУГОВУВАННЯ»

Рись О.О.

аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

В умовах сучасного світу перед освітою встоїть важливе завдання – підготувати молодь до самостійного життя та діяльності. І практично на перший план виходить уміння бути самозарадним у побуті, володіти основами споживчих знань.

Питанням формування в учнів на уроках трудового навчання та технологій споживчих знань приділяли увагу у своїх працях: А. Залевська-Шишак, О. Данилова (формування споживчої компетентності учнів) [2; 3]; В. Стешенко, М. Келій (формування споживчих знань на уроках трудового навчання в учнів 5–9 класів) [6]; Н. Вовк, Є. Шаповалова (формування споживчої культури в учнів Нової української школи) [1].

Метою статті є формування в учнів споживчих знань при вивченні розділу «Технологія побутової діяльності та самообслуговування».

У навчальній програмі з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів, за якими на даний час працюють вчителі трудового навчання та технологій у 7-9 класах, вивчається розділ «Технологія побутової діяльності та самообслуговування». Тема «Маркування споживчих товарів» у 7 класі передбачено виконання в якості орієнтовного об'єкту проєктно-технологічної діяльності учнів проєкту «Я – споживач» [5].

Відзначимо, що навчальний проєкт на тему «Я – споживач» може мати різну направленість: включати аналіз споживчої поведінки людини, дослідження ринку продуктових товарів, вивчення впливу реклами та багато іншого. Зупинимось на особливостях вивчення учнями способів маркування товарів.

В рамках виконання проєкту учні ознайомлюються із призначенням етикетки на товарах, екологічними символами, стандартами якості й безпеки, складом продуктів, індексом «Е» та його значенням, попереджувальними символами, спеціальними символами та їх значенням, штрих-кодом і його закодованим змістом.

У процесі вивчення нового матеріалу вчитель надає інформацію щодо маркування товару як одного із способів доведення до відома споживачів інформації про товари стосовно основних споживчих властивостей, а якщо мова йде про продукти харчування, то їхнього складу, калорійності, вмісту шкідливих для здоров'я речовин, дати виготовлення, найменування та адреси виробника й підприємства, яким здійснюються функції відносно прийняття пропозицій від споживачів.

Зацікавлення учнів викликає розповідь вчителя про етикетки. У процесі навчання учні отримують інформацію щодо способів нанесення етикеток на товари або пакування. У процесі уроку учні усвідомлюють, що етикетки можуть бути самостійними носіями інформації, які приклеюють або прикладають до товару. Більшість пакованих у виробничих умовах продовольчих товарів мають на пакуванні етикетку із текстом, малюнками й

іншою інформацією, які є нанесеними друкарським способом. Способи етикетування консервних бляшанок є різними й полягають у приклеюванні паперових етикеток або нанесенні їх літографським способом. Етикетки можуть наноситися безпосередньо на товар (наприклад, маркування виконується на дні посуду, електропобутових товарах тощо).

У ході навчання учні можуть зробити обґрунтовані висновки стосовно того, що етикетки різняться суттєвою інформаційною ємністю: окрім тексту додатково можуть містити ще зображення та символи. З усіх носіїв маркування відомості на етикетках є найбільшими за кількістю характеризованих ознак.

У навчальному процесі під час практичної діяльності вчитель пропонує учням розглянути різноманітні зразки етикеток, ознайомитись з відомостями, які на них нанесено. У процесі роботи над проєктом в учнів формуються уміння: пояснювати призначення етикетки; розрізняти екологічні символи стандартів якості й безпеки; читати спеціальні символи, штрих-коди.

Таким чином, проєкт з правильного вибору товарів за допомогою етикеток може включати вивчення символів на етикетках, розуміння харчової та іншої інформації, що міститься на них. Також, учні можуть досліджувати, як виробники позначають продукти і їх вплив на ваше здоров'я та навколишнє середовище.

Практична частина даного проєкту з правильного вибору товарів за допомогою етикеток може бути досить різноманітною. Наведемо кілька варіантів для досліджень:

1. Аналіз етикеток на продуктах – учні можуть вибрати кілька продуктів зі схожими етикетками (наприклад, різні марки одного продукту) і порівняти їх харчову цінність, склад і якість.

2. Споживацька поведінка – спостереження, як вибір продуктів залежить від етикеток, проведення опитування серед одноліток для з'ясування, чи звертається ними увага на етикетки, і чому.

3. Дослідження впливу маркетингу – вивчення питання впливу реклами та дизайну етикеток на вибір товарів.

4. Аналіз екологічних аспектів: дослідження того, як товари впливають на навколишнє середовище, і вибір товарів з екологічними етикетками тощо.

Формування споживчих знань в учнів є важливим з численних причин, серед яких можна виділити наступні:

- захист прав споживача (розуміння своїх прав і обов'язків як споживача допомагає уникати обману та недобросовісних дій продавців);
- безпека і здоров'я (знання про якість і безпеку продуктів та послуг дозволяє уникати шкідливих впливів на здоров'я);
- фінансова грамотність (навички вибору товарів за якісністю та ціною допомагають ефективно керувати своїми фінансами);
- етичне та екологічне споживання (усвідомленість впливу споживчої діяльності на навколишнє середовище та суспільство);
- збереження ресурсів (споживчі знання сприяють більш обізнаному використанню ресурсів та зменшенню відходів);
- самостійність і критичне мислення (набуті знання допомагають розвивати навички аналізу і самостійного вибору, що корисно в усіх аспектах життя).

Таким чином, формування в учнів споживчих знань є важливим елементом освіти, зорема технологічної, спрямованим на підготовку шкільної молоді до успішного функціонування у сучасному споживчому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Вовк Н., Шаповалова Є. Формування споживчої компетентності учнів основної школи. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2018. Вип. 8(1). С. 188-198.
2. Залєвська-Шишак А. Д., Данилова О. Є. Формування споживчої компетентності учнів основної школи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2011. Вип. 15. С. 246-252.
3. Залєвська-Шишак А. Д., Данилова О. Є. Споживчі компетенції школярів як важливий фактор соціалізації. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право: збірник наукових праць. 2012. Вип. 19. С.233 – 238.
4. Масюк П. Технологія навчання теми «Я–споживач» у закладах загальної середньої освіти. Освіта і наука. 2021. Вип.1. С. 54-58
5. Навчальна програма з трудового навчання для 5–9 класів, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>
6. Стешенко. В. В., Келій, М. В. Формування споживчих знань на уроках трудового навчання в учнів 5–9 класів. Проблеми трудової і професійної підготовки. 2012 вип. 17. С 21-23.